



Z. Topelius skrev 1830 i sin dagbok om en julafton och de tända talgljus i kyrkan och i lanternor (jullyktor):
" ... En jul med lust och fröjd, med kyrkljus och lanternor, med bjällror och julkappar och glädje högt i tak!
Ja, leve ändå den glada julen, barndomens, ungdomens högtid, ålderdomens minnesfest."



Tack för 2014!
God Jul och
Gott Nytt År 2015
tillönskas alla läsare!



Annons i Wasabladet julen 1914.

Ordförandens spalt

VI NÄRMAR OSS SLUTET PÅ ÅR 2014

och kan återigen blicka tillbaka på ett år fyllt av idag verksamhet inom vår förening. Under sommaren har det sjudit av verksamhet vid våra museer. **Talkogängen** har återigen mött upp man- och kvinnogrant på bestämda kvällar. De ivrigaste eldsjälarna har lagt ned stor möda och gjort berömvärda arbetsinsatser även under andra tidpunkter av året. På så sätt har föreningens verksamhet kunnat framgångsrikt fortgå också under år 2014.

För historieskrivningens skull bör särskilt nämnas **nybygget på Brinken**, vilket nu står färdigt. Såsom tidigare omnämnts har detta bygge kunnat förverkligas tack vare projektbidrag från **Leader** och bidrag från **olika fonder** och inte minst – tack vare **Ethel Helenelunds** penninggåva till föreningen. Nu står huset färdigt att tas i användning både på våren och senare på hösten. Föreningens ekonomi klarar knappast av att hålla värmen fullt på hela året om, utan våra planer är som sagt, att förlänga sommarens verksamhetsperiod både i början och slutet. Vi är glada och stolta över att ha fått det nya huset på

Vi kan säkert se fram emot flera intressanta **utställningar framöver** i tiden när damerna kommer i gång i de nya utrymmena! Det nya huset möjliggör, såsom så många gånger tidigare framhållits, att förlänga verksamhetsperioden några månader både på våren och senare på hösten. Föreningens ekonomi klarar knappast av att hålla värmen fullt på hela året om, utan våra planer är som sagt, att förlänga sommarens verksamhetsperiod både i början och slutet. Vi är glada och stolta över att ha fått det nya huset på

Brinken och tackar alla som gjort detta möjligt. Den del av läsarkåren, som är datoriserad, har hela sommaren kunnat följa med byggets fortskridande tack vare **Göran Strömfors bilder** och texter på vår hemsida. Tack Göran och **Karin** för ert idoga arbete med att hålla vår hemsida uppdaterad. När det gäller vår byggnadsverksamhet under de senaste åren bör ännu ytterligare en eldsjäl nämnas och tackas särskilt. **Vidar Björknäs** har ritat och skött planeringen och fortlöpande hållit kontakt med entreprenören under byggnadstiden. Utan hans engagemang skulle våra nybyggen ha blivit avsevärt dyrare, både vid Båtmuseet och på Brinken. Ännu ett tack vill jag säga till **Daniel Björkell**, som har bistått Vidar och oss med råd och vägledning, samt fungerat som övervakare vid byggena helt utan ekonomisk ersättning. Tack, tack ännu en gång till er alla, som hjälpt till!

VERKSAMHETEN under året har gått i traditionella tecken – såsom det anstår en museiförening. Vid båtmuseet ordnades **Båtens dag** och vid Brinken hölls **hembygdsfesten** liksom tidigare år. Bägge tillställningarna var välbesökta. Varken på båtmuseet eller vid Brinken kan vi skryta med att ha riktigt stora festutrymmen. På båda ställena ryms gott och väl hundra personer att sitta och alla platser var upptagna!

Vid Båtmuseet har denna höst påbörjats en **föreläsningsserie** i samarbete med **Malax-Korsnäs medborgarinstitut**. Starten har varit lovande och vi hoppas på en god fortsättning på detta samarbete. Vi kan på detta sätt utnyttja våra nya utrymmen och hålla föreläsningarna i en intressant miljö med anknytning till de aktuella föreläsningarna.

Tillsammans med våra systerföreningar i Petalax, Korsnäs och Bergö ordnades **tidsresor** med några klasser i Högstadiet senaste höst. Det var ett intressant evenemang, som genomfördes på Arstu i Petalax. Vid slutgenomgången andra dagen var alla involverade föreningars representanter och de medverkande lärarna ense om att fortsätta samarbetet även nästa år. **Annina Ylikoski** från barnkulturnätverket Bark deltog också i evenemanget som en viktig samarbetspartner.

Vi har haft flera stora **grupper på besök** vid våra museer och en jämn ström av sporadiska besökare under våra öppethållningstider. Alltid lika välkomna besökare är eleverna från våra skolor för att inte tala om hur välkomna besökare småttingarna från våra barnträdgårdar är! Just nu inför julen kommer igen **Knattebo-barnen** på sitt traditionella besök hos jultomten på Brinken. Det är ett lika spännande besök för alla inblandade varje gång småttingarna kommer tågandes med sina lyktor och bänkar sig runt borden i fähuset och får njuta av sin varma saft och sina pepparkakor. Dessutom har många med sig sina önskelistor att överlämna åt jultomten.

Julen närmar sig och jag hoppas att julefriden skall infinna sig hos alla och envar och jag ber att få tillönska alla föreningens medlemmar och **Vällingklockans** läsare en **God Jul och Ett Gott Nytt År!**

Gustav Smulter



Årets julkapp!





För 100 sedan

WASABLADET. Torsdagen den 30 Juli

Inför ett europeiskt krig.

KRIGET FÖRKLARAT.

I tisdags kl. 12 förklarade Österrike officiellt krig mot Serbien. Krigsförklaringen lyder:

den vägen. Vad är då detta för en förpliktelse? Densamma stipuleras såsom bekant genom det tysk-österrikiska förbundsfördraget. Detta är daterat den 7 oktober.

försvarsanstalten mot den serbiska gränsen. Dessa äro, säger han, över huvud icke synnerligen starka, emedan det österrikiska krigsministeriet plägar ha sin förnäm-

SKOTTEN SOM DÖDADE Österrike-Ungerns tronföljare i Sarajevo i slutet av juni 1914 blev samtidigt startskott för första världskriget. Snart började krigsförklaringar utbytas, och Ryssland blev snabbt indraget i strider, i första hand mot tyskarna. Våra tidningar berättade om ryssarnas tappra och segerrika framryckningar i Ostpreussen, ingen läsare kunde föreställa sig att i själva verket bägge de ditsända arméerna redan inom september lidit stora nederlag och sammanlagt förlorat en kvarts miljon i stupade. Finland hade inga truppstyrkor som kunde ha deltagit i striderna, och berördes exempelvis inte heller av den "bilvärnplikt" som ställde alla privatägda bilar till militärmyndigheternas förfogande. Men naturligtvis hade krigsföringen konsekvenser för landet. Under hösten började det planeras särskilda krigsskatter åtminstone på tågbiljetter, tändstickor och druvviner.

I Vasabladet kan man alltså i början av andra halvåret 1914 läsa ironiska eller indignerade notiser om ryska lotsars oskicklighet, om finländska konstnärers protester mot att bli etiketterade som ryska vid Baltiska utställningen i Malmö, om hur förryskningen av finska järnvägsstationen i Petersburg lett till felutskrivna biljetter, om hur nye polismästaren i Jakobstad beskäftigt påmint villaägare om påbudet att endast flagga med den ryska riksfanans färger – en person hade till och med fått anmärkning bara för att han målat sin gårdsgrind i den av myndigheterna ogillade färgkombinationen gult-rött. Efter krigsutbrottet ser man mindre tidningsinnehåll av det slaget, och oftare förmedlas stämningar av genuin oro för och medkänsla med det utsatta ryska folket. Från krigförande och -förberedande länder i väst flyr och flyttar mängder av ryssar också genom att runda Bottniska viken och ta sig till



hemlandet via Österbotten, och man uppmuntrar isynnerhet landsortsbefolkningen att samlas vid järnvägsstationerna för att undfå dessa ofta alldeles utmattade och uteslagna resenärer med mat och dryck till rimligt pris, om inte rentav gratis.

I MALAX torde inte livet ha påverkats mycket av krigshändelserna. Man kunde som planerat inleda uppförandet av en ny folkskola i Långåminne, och klart att ta i bruk blev det nybygge vid fattiggården, vilket allt oftare i de kommunala protokollen kallas sinnessjukavdelning i stället för dårhus. Inom föreningslivet hade framför allt verksamheten vid den nybildade ungdomsföreningen i Övermalax tagit fart, och den räknade hundratalet medlemmar. Nykterhetsföreningen diskuterade särskilt tobaksbruket, och föreslog i nutida anda att man i kommunens hälsovårdsstadga skulle bestämma att ortens handlande inte finge sälja tobak åt minderåriga.

Sysselsättningsläget i kommunen var tydligen gott. När läns guvernören i en rundskrivelse uttryckt viss oro för arbetslöshet konstaterade kommunalstämman i Malax att man inte väntade sig någon lokal brist på arbete, men beslöt ändå att beakta problematiken genom att utse kommunalnämnden förstärkt med 5 kvinnor till ett slags arbetsförmedling, som kunde ta emot anmälningar från sysslolösa personer och försöka anvisa dem arbete med skälig lön.

Denna summa beslut stämman minskas med 31000 nämligen prästerna Vatten reservoar och Trappstegen. Vatten reservoar ansågs inte höra till kommunens göra mål sedan är det så att den behöfs så är det lära-rens ensak att sådana sig får skaffa trappstegen ansågs obefärlig, således blir summan till Paksel skolan 530 + 119 = 40 = Summa 649 = 40.

Landsorten.

— Vid kommunalstämma i Malax den 14 dennes behandlades bl. a. frågor inkomst- och utgiftsstaten för nästa år. Enligt stämmans beslut kommer att uttaxeras för nästa år för kommunala ändamål i runt tal 22,500 mk, vilket belopp är något lägre än detta års uppbörd. Vid granskningen av förslaget finner man bland mån-

PÅ TAL OM KOMMUNALSTÄMMA, kan följande kåseriaktiga stämmoreferat från Malax i Vasabladet 19.12.1914 vara nöjsam och möjligen tankestimulerande läsning. Det påminner om att njuggenhet i styresorgans penningbeviljningar inte är något nytt fenomen, antingen njuggenheten beror på befogad sparsamhet, överdriven snålhet eller – som "Stilasist" i detta fall antar – på beslutsfattarnas iver att demonstrera sin makt och myndighet.

” Vid kommunalstämma i Malax den 14 dennes behandlades bl.a. frågor om inkomst- och utgiftsstaten för nästa år. Enligt stämmans beslut kommer att uttaxeras för nästa år för kommunala ändamål i runt tal 22,500 mk, vilket belopp är något lägre än detta års uppbörd. Vid granskningen av förslaget finner man vid sidan av många lovvärda ansatser att inskränka utgifterna till det minsta möjliga även mycken småaktighet, som – skam att säga – har sin rot i en viss lust att visa vilken makt och myndighet en kommunalstämma har. Vi tänka härvid blott på några smärre reparationer och arbeten på skolorna. Vid en av kommunens skolor gällde det att få en vattenreservoir till kökshallen. En sådan tingest är ju det nödvändigaste i ett hushåll, där "köksdepartementet" omfattar några få kvadratmeter. Men stämman ansåg sådana "kokkär!" vara en lärares ensak att anskaffa. Sönderspruckna hållringar hörde också – enligt "majoritetens" – som det heter på det

Notiser om vad som skulle bli det första världskriget ingick dagligen i tidningarna från slutet av juli 1914. Den 30 juli meddelade Wasabladet om den första krigsförklaringen, samma dag inledde Ryssland allmän mobilisering och befann sig redan den 1 augusti i krig med Tyskland. I Malax stred man under mindre krigiska former om bl.a. tilldelning av pengar till ortens skolor. Ovan ses utdrag ur protokollet vid kommunalstämman 14.12.1914, vilken inspirerade bladets lokala rapportör till sarkastiska kommentarer. Vid "fattiggården" färdigställdes under hösten sinnessjukavdelningen (fotot t.v.) som ett särskilt nybygge. Huset är fotograferat 5 maj 1986, strax innan det började rivas.

högre kommunalmannavetandets område – till lärarens kokkärl.

En mindre trappstege, upptagen till ett värde av 5 hårda ströks, ty måhända ansåg samma "majoritet" denna höra till lärarens bohag, om icke precis till kokkärlen, så kanske början till något slags flygmaskin. Förenämnda bohagsting är dock alldeles nödvändigt vid fönsterinsättning, uttagning och tvättning. I en annan skola, som för ett par år sedan inreddes till dubbel under vår värda överbyggmästares ex professo ledning för en merkostnad av c:a 2,500 mk utöver det av honom gjorda kostnadsförslaget, förordade den för ändamålet fungerande synekommittén insättandet av en kakelugn i lärarinnans sal, ty det befanns att hennes "salong" var alldeles i avsaknad av eldstad. Oftanämnda "majoritet" fann förslaget onödigt, antagligen i den lovvärda tanken, att då en föregående lärarinna, som välsignats med en större stofthydda, icke kunde begagna rummet i fråga på grund av dess små dimensioner – icke ens hennes säng kunde där behjälpligen placeras, trots mätningar och beräkningar – så kunde ju den nuvarande innehavarinna nöja sig med det ena eländiga kyffet, som finnes där. En förnimmelse av den "trånga porten och den smala vägen" erfar man ofrivilligt vid besök å skolan i fråga. Treva dig med en mindre pjes i handen uppför en 75 cm. bred trappa i vinklar och spiraler och du skall, kära läsare, beundra det byggmästarnille, som är pappa åt det hela. Vid stämman var det "all right" som det är. Det fanns visserligen en "minoritet" – ordet taget ur den högre kommunalvetenskapens språklåda, vid stämman, som var mänsklig nog att bifalla till nämnda och andra nyttigheters anskaffande, men denna "minoritet" fick nöja sig med "majoritetens" beslut.

"Stilasist" ”

Leif Finnäs

Diverse.

V. P. 2 ggr.

**Årets räntor till
Malaks Sparbank**

uppbäras i bankens lokal tisdagen och onsdagen den 29 och 30 december kl. 10 f. m.

De betalningsskyldiga uppmanas att å sagda dagar inbetala sina räntor vid äventyr att lånen annars omödelbart utsökas.

Malaks, den 22 dec. 1914.

M. Hagberg.
Bokförelse.

9780

Notis i Wasabladet 22 december 1914.

I Aanacko 2015 presenteras Mikael Hagberg, som var en "allt i allo-kommunalare" i Malax för hundra år sedan. Aanacko kan köpas i ortens affärer och banker.



En gammal släde

Prosten Fontells släde beundras fr.v. av Sven-Olof och Inga Wahlgren, Nils Sund, Gunvor Brökvist och Karl-Gustaf Dahlsten. Foto 2 oktober 2009: Siri Hagback.

HÖSTEN 2009 ringde **Sven-Olof Wahlgren** och frågade om jag ville titta på en gammal släde, som fanns i en lada, som han tänkte riva. Släden fanns i ladan när han och frun köpte gård och uthus av bröderna Åvall i Stolpasgårdarna. Sven-Olof sade att den var ovanlig och att **Karl-Erik Åvall** berättat att den tillhört **prosten Fontell**. Jag blev naturligtvis nyfiken och for dit. Den var ovanlig, jag hade aldrig sett någon sådan släde förr, den hade en gång i tiden varit ett lyxåk. Inne i släden fanns vadderat säte, med plats för böcker och vad som behövdes för att ge nattvarden, en kur, som gick att fälla upp och ner och täcke att knäppa fast över benen och två små fönster (lilla bilden) att se genom. Det fanns kuskbock för den som skjutsade prosten.

Jag ville inte ensam besluta om vi skulle ta den till museet så jag ringde till **Karl-Gustaf Dahlsten** och **Nils Sund** och bad dem komma och titta. De var lika imponerade av den fina släden, men tyvärr konstaterade vi att den var i så dåligt skick att vi inte kunde uppehålla den i museet.

Släden fotograferades och bilderna berättar om hur prosten Johan Wilhelm Fontell, som var i Malax 1900–1933, skjutsades runt i bygden. De berättar också om hur det var att resa runt på vintern förr i världen, före vi fick bilar och bussar, men bönderna hade inte så fina slädar.

Siri Hagback



Sven-Olof Wahlgren visar en släde eller breskrind, som användes av bönderna i dagligt bruk. Släden kommer från Åvalls gård. Foto Siri Hagback.

Vi efterlyser uppgifter om slöjdalster och snickare i Malax!

Museiföreningen är förstås alltid intresserad av tidigare Malaxsnickare och produkter som de åstadkommit. Ett pågående lokalhistoriskt undersökningsprojekt ställer nu det intresset ännu mera i fokus än vanligt. Vi skulle därför välkomna all möjlig information som berör exempelvis:

- möbler, bruks- och prydnadsföremål och annat, som tillverkats av Malaxsnickare,
- enskilda snickare och deras verksamhet,
- slöjdtekniker (verktyg, fogning, ytbehandling/målning, enskilda snickarknep mm),
- olika omständigheter kring snickrandet, plats, tid på året, yrkes-, binärings-, husbehovs- eller hobbysnickeri,
- omständigheter kring avyttrandet av produkter som såldes: vilka alster som såldes var och till vem, beställningssnickeri kontra utbud av varor på torg, osv.

Typiska uppgifter som vi väntar oss kan vara t.ex. tips om stolar, bord, skåp eller andra möbler

tillverkade av Malaxbor (gärna med foton eller avritningar), uppgifter om enskilda namngivna snickare och deras liv och verksamhet, historier om försäljningen av Malaxsnickares alster på Vasa torg eller till enskilda kunder.

OBSERVERA att det inte nödvändigt behöver gälla någon utförlig eller annars märkvärdig information. Redan en enkel stol kan vara intressant som exempel på Malaxslöjd eller på någon enskild Malaxsnickares arbete. Redan en kort anekdot eller ett enda bevarat minne med anknytning till möbelhandeln på Vasa torg kan berika vår bild av hur det hela kunde gå till.

Ta kontakt med någon av de på sista sidan nämnda styrelsemedlemmarna personligen eller t.ex. per e-post, och kom som sagt ihåg att varje uppgift kan vara av intresse: Allt är välkommet!

(LF)





Bror Antus har gjort strövtåg i Åminne och sänt de tankvärda texter och bilder du ser på den här sidan.



På jakt efter den tid som flytt ...

”Hej! – Här ligger jag och jag hoppas att ni har förståelse för mitt dilemma. Själv har jag slitit ont i hela mitt liv här i Åminne, men nu är det ingen som bryr sig om mig längre. Tro mig, jag var stark i yngre dar men nu – nu har ja tappat förtroendet totalt, se bara på aktern som varit utbyggd för ett häftigare liv, men nu på senare tid är inte ens snurran kvar ... Jag tror den blev skrotad nu i våras 2014 efter att ha härbärgerats på båtmuseet i Åminne i många år och jag får tacka för det. Jag blev sidsteppad när min förra ägare sade att nu får det vara nog, jag orkar inte ha med dig att göra längre. Med hjälp av vänner och bekanta kommer jag nog inte längre än så här så jag får väl finna mig i mitt öde. Tack och adjö.”

Intervjun gjordes av **Bror Antus**



Gråt mitt hjärta, men brist icke ...

Recycling är väl fel ordval i detta sammanhang, men resterna efter en svunnen Åminne-epok finns kvar och talar sitt tydliga språk. Ingen går in och ingen går ut i husen, men ställ dig och spana efter den verksamhet som startade i deras närhet i början av 1900-talet och lät sprida en doft som kanske fortfarande kan insupas ... För att inte tala om den goda produkt som såg dagens ljus här.

Törnrosasömn – ja, tryggt och stilla i grönskan vilar sägnerna, historierna, traditionerna, ja säg vad du vill.

Bror Antus



Affischen finns i Kvarkens båtmuseum. Foto Göran Strömfors

Vind, våg och vatten – och Malaxlimpan!

Dystra bilder, men så är livet ibland: en verksamhet byter plats, krafterna tryter, ett liv tar slut ...

Men nya krafter tar vid. Så är det i Åminne, som idag sjuder av aktivitet och nybyggen. Och Malaxlimpan lever sötebrödsdagar i Vasa!

Och Bror är oersättlig i skötseln av alla de gamla snurror han och båtmuseet tagit hand om. Även om "Malmberg-snurran" skrotades finns nästan 150 kvar att sköta. – Men båtfören skulle passa i en utställning. En räddningsaktion 2015? Ströva på, Bror! – Göran Strömfors

Det mäktiga, mittersta gravröset i Kalaschabrännan (foto Mikael Herrgård, 18.11.2014). Genom röjning under hösten har områdets tre stora gravrösen frilagts och passager öppnats mellan rösena. I bildens bakgrund syns "det västra röset". – Den 24 juli i år uppsattes en väderbeständig informationstavla invid mittröset av Nils Sund, Bertel Nygård och Mikael Herrgård (foto Göran Strömfors).



Kalaschabrännan

Under åren 1987–1989 undersöktes boplaten på Kalaschabrännan. Österbottenska fornforskningssällskapet och Svenska Österbottens landskapsförbund tog initiativet till forskningsprojektet, som leddes av arkeologiska institutionen vid Umeå universitet under ledning av professor Evert Baudou, samt Museiverket. Utgrävningarna leddes av Lars Liedgren, FD i arkeologi. Projektet är dokumenterat i boken *Järnåldersbygd i Österbotten* (1991).

Här finns tre gravrösen och sex skålgropsstenar, även kallade offerstenar, och här dokumenterades en boplat med husdjurshållning, gödslade åkrar, odling av korn, havre och råg. En forntida åker med synliga årderspår skrapades fram, den första som hittats i Österbotten. Bebyggelsen började under folkvandringstiden, hade sin höjdpunkt under merovingertiden för att överges under 700-talet. Tre hus har stått på platsen, de två äldsta hörde till de folkvandringstida husen med rader av takbärande stolpar. På grund av landhöjningen flyttade man från Kalaschabrännan, men man fortsatte att odla jorden på den gamla boplaten.

Fynd från utgrävningen är bl.a.: björknäver, som låg över en kvadratmeter stor yta och som kol-14-daterades till 640 e.Kr., ett likarmat spänne, textilavtryck, en rombisk pilspets, en spjutspets, krukskärvor, flint- och kvartsbitar, spår av metallhantering, sju degelfragment, smidesslagg, mycket lerklining och brända ben.

Är Kalascha järnåldersmänniskornas namn på boplaten?

Den här platsen heter *Kalaschabrenno* (dial.) och hela byn har det ålderdomliga och svårförklarade namnet *Kalascha*. Det finns många fornlämningar i omgivningen och vi får anta att ortnamnet *Kalascha* tillkommit under järnåldern.

Siri Hagback

Fornlämningsområdet i Kalaschabrännan

Fint besöksmål tar form

Österbottenska fornforskningssällskapet tog 2013 initiativ till att bättre synliggöra fornlämningsområdet i Kalaschabrännan år 2014. En informationstavla för platsen och röjning på området har nu gjorts i fint samarbete med Malax museiförening och Malax församling, som äger området. Den trespråkiga infotavlan har sammanställts av Siri Hagback (text), Mikael Herrgård (bilder) Kerstin Hägen (översättningar) och Göran Strömfors (layout). Malax församling skötte om röjningen. Under hösten markerades även områdets 6 skålgropsstenar. Området är lättillgängligt via en gångstig ända fram till det mittersta gravröset. Tanken är att samarbetet nästa år fortsätter så att skyltning till området och dess sevärdheter görs. Ett fint utflyktsmål för alla som vill lära sig mer om forntiden i Malax och Österbotten! – Göran Strömfors



Fäbodstugan

på Fölisöns friluftsmuseum i Helsingfors kommer från Limossen i Malax och var den första byggnad som inköptes och uppfördes på museiområdet 1911. Sommaren 2014 restaurerade Museiverket stugan pietetsfullt både ut- och invändigt. Lätt märke till hur endast de skadade delarna i stockar och fönster bytts till nytt virke. Ett fint resmål 2015!

Fäbodväsendet

i Malax har rika traditioner som dokumenterats i boken *Fäbodliv i Malax* (1987). Kulmen nåddes i slutet av 1800-talet. Fäbodstugorna är borta, men ännu hittar man skogsgläntor där fäbodstugorna stått. En av de vackraste platserna är fäbodplatsen i Holsterbacken, som uppmärksammades på Europeiska kulturmiljödagen den 14 september under temat "Den osynliga kulturmiljön". Nästan osynlig är "Fassi-Bens" stenkällare (bilden t.v.) på fäbodplatsen, som också vore värd en informationstavla.





... 97, 98, 99 – och **100 (!)** båtar finns nu i båtmuseet eller i lager!

... **321** gamla fartygsritningar och detaljritningar har erhållits från Wärtsilä!

... **402** böcker finns registrerade i båtmuseets bibliotek. Än fler vid Brinkens museum!



Fartygsmodellen donerade Ivar Laine.



Båtdonatorer: Allmogebåtföreningen Knopen (Vasa; jullan), Monica Bäck (fritidsbåten) och Kent Herrgård (hemgjord "indiankanot" och komplett motorbåt). Vi tackar och tar emot!

Några bilder från sommaren–hösten 2014



Nu finns vi också i **de fina salongerna!** Skellefteå museum (ovan) visar som bäst vår (Hans Hästbackas) utställning om yrkesfiske i Österbotten. I Närpes har utställningen om fyrar och båkar i Österbotten visats i november. Också den utställningen har Hästbacka donerat till oss! – Foto ovan: Krister Hågglund.



Första raden av stenar är utplacerad 31 juli invid strandkanten, nästa rad finns idag nedanför. Stenarna fick vi när "Stobroo" förnyades i Köpings. Fina sittplatser att beundra fågellivet på Åminnefjärden ifrån.



Ullas kaffe (med gräddor!) väntar alla på under talkokvällar. Efteråt orkar man både blanda cement och flytta stenar. Där traktorn står finns i dag en grind i samma stil som huvudportens.

"Årets lyft"

för Brinkens museum och hela museiföreningen gjordes 29 augusti då takstolarna kom på plats för nybygget ämnat för arbete, utställningar och förvaring.



Utställningarna

"Stickat och virkat" och Olle Pursiainens snidade "Fattiggubbar" (från Svenska Österbotten) var uppskattade. De visades på Brinkens museum i somras. Kerstin kunde också betrakta Malaxmöblerna runt väggarna.



Böcker, böcker!

Inte bara nya egenproducerade, utan också andras gamla böcker säljer vi numera på (bok)loppis vid Brinken och båtmuseet. Nina och Kerstin har just fyllt bokborden på hembygdsdagen.



En attraktion varje år är vår museiträdgård, återställd till 1930-tal, fint värdad av Maggan även i år.



Hälsingland – fullt av sevärdheter!

HÄLSINGLAND – ett landskap man ofta kör förbi längs E4, som löper utmed kusten. Kan det egentligen finnas något att se i ett urgammelt jord- och skogsbrukssamhälle? Senaste sommar i slutet av juli för museiföreningen på en upptäcktsresa. Och sevärdheterna formligen ramlade över oss!

Ett av de intressanta besöksmålen var **Växbo lin**, som sedan 25 år tillbaka tar tillvara och för vidare den månghundraåriga linberedningskultur som finns i Hälsingland. Vi fick höra

om och betrakta automatiserad linnevävning i en mängd mönster och färger. Hakorna föll ner när varpningsrummet förevisades med varpar som kunde vara upp till fyra km långa. Fabriksbutiken med linneprodukter var en smekning för ögat och en utmaning för plånboken.

Hälsingland har också ett **världskulturarv**, **hälsingegårdar**. Vi besökte Ol-Anders i Alfta, en visningsgård där två guider i en intressant dialog berättade om de stora tvåvåningshusen, feststugan, målarna och deras verk och seder



Utsikt från Öjeberget i Järvsö, 370 m över havet.

och bruk i 1800-talets bondesamhälle. En tur längs Stora Hälsingegårdars väg visade en mängd varianter av hälsingegården.

Inget samhälle kan leva vidare och utvecklas enbart i det förgångna. Det behövs nya innovationer och satsningar. En sådan fann vi i **Tevsjö Destilleri** med kvarn och café. Kvarnen drivs redan av den sjätte generationen och tillverkar mjöl och kross på gammalt vis. Destilleriet är en ung familjs vision om en framtid på landsbygden och bygger på ett givande samarbete med jordbrukarna i bygden. Rundturen bjöd på en spännande upplevelse bland brännvinspannor i det större formatet, guideade av en genuint positiv företagare, som såg nya möjligheter i alla problem.

Mellan alla sevärdheter åkte vi i ett **hissnande vackert landskap** längs en leende älv och med blånande berg vid horisonten. Vi missade naturligtvis inte **Lill-Babs' Caffären**. Vi bodde i en närapå lyxig omgivning på Järvsöbaden, en gammal kuranläggning. Vi lunchade hos en systerförening, Ljusdals hembygdsförening, mitt bland gamla hälsingegårdar. Och vi hade **en oförglömlig kväll hemma hos Martha Bonn**, Malaxbo och föreningsmedlem i försörjningsringen, och maken P-O Sandqvist i Tallåsen, Ljusdal. Vi hann också med en del **museer och kyrkor!**

Kerstin Hägen



Växbo lin (ovan). – De lokala företagarna är väldigt duktiga på att stöda varandras verksamheter i Hälsingland.



Hälsingegårdarna har rikt dekorerade väggar. Bönderna spenderade en smärre förmögenhet för att få alla väggytorna målade av kringresande konstnärer.



Foton: Kerstin Hägen (landskapsbilden överst, Hälsingegårdarna samt Växbo lin), och Nina Falk (övriga bilder).

Ljusdal kyrka. Äldsta delarna är från 1100-talet, nuvarande form från 1700-talet. Målningar av Yngve Lundström 1914–15.



Ny bok!



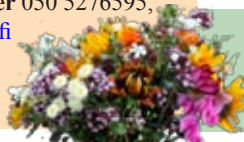
”... spännande läsning”, skriver Vasabladets recensent om boken **Husbönder och bomärken**, som museiföreningen gett ut i år. Boken behandlar husbönder i Malax och Bergö (1548–1736) som Berit Björklund forskat fram. Även bomärken från främst 1700- och 1800-talen på samma område har registrerats av Berit Björklund, Helge Granholm, Siri Hagback och Kent Söderholm. Olika artiklar belyser förhållandena i vår bygd under gångna sekler. Boken är i stort format (A4) och innehåller 164 sidor med över 170 färgbilder! Pris 25 euro.

Andra julkalendersböcker:

- Malaxbygden** (med 2 kartor) 30 e
- Gläntor ur en bygdemans liv** 20 euro
- Lät solä skin, lät sånna blås** 15 e
- Amerika! – Emigration 1900** 10 e
- Kust- och älvfiske** 10 euro
- Bilder från det förflutna** 10 euro
- Malax 1914** 5 euro
- Minnen från Malax** 5 euro
- Som det grymmaste krig** 5 euro
- Båtbyggarna Marander** 10 euro
- En livsvägs krok** 5 euro
- Storsjön** 5 euro
- Öjna** 8 euro
- Daniel Kiöping-släktverket**
- Maria-delen 40 euro, andra delar till specialpris.
- Vykort** 0,50 euro/st.
- Fler böcker** finns på hemsidan

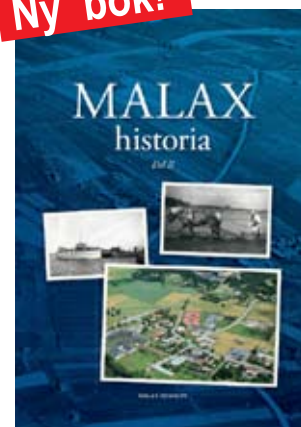
Kontakta **Gunnel Smulter** 050 5276595, [gunnel.smulter\(at\)malax.fi](mailto:gunnel.smulter(at)malax.fi)

Bukett och foto: Maggan Lindholm



Aanacko 2015 har utkommit – årgång 20! Finns i ortens banker och affärer. – Endast 6 euro.

Ny bok!



MALAX historia Del II har utkommit! Nästan 500 sidor, rikligt med bilder! Pris 40 euro.

Alla julkort har anknytning till Malax.



Julkort – alltid välkomna!



Även andra julkort än de som visas ovan kan köpas för 50 cent/st. Kontakta Gunnel Smulter, 050 5276595, [gunnel.smulter\(at\)malax.fi](mailto:gunnel.smulter(at)malax.fi) eller styrelsemedlemmar!

Kolla hemsidan!

På hemsidan finns intressanta saker. Under rubriken **Dokument ur vårt arkiv** hittar du:

- By Årdning 1820–(1888)
- Dokument om markbyte i Ytterbyn år 1855
- Geografisk beskrivning av Malax socken 1734
- Historik över Malax kommuns spannmålsänemagasin
- Sockenmagasinet – en bildsvit
- Stängselstadgar för Malax (1907)
- Minnen från Malax – Artiklar ur Vasabladet 1894
- **Maalaxspråttje** – Dialektord från A till Ö
- Bland österbottniska emigranter i Sverige 1950
- Skrock och vidskepelse bland Malaks allmog

Maalaxspråttje är en diger dialektordlista som Siri Hagback samlat. Meddela henne gamla dialektord som saknas och vad de betyder! Ordlistan publiceras i en ny version på sikt.

Kolla också **månadsbilderna** för Brinkens museum och Kvarkens båtmuseum, likaså den bildserie som presenterar det fina **nybygget vid Brinkens museum!** Håll utkik efter **verksamhetsberättelsen 2014**, som sätts på hemsidan våren 2015. **Vällingklockan** och **Aanacko** från de senaste åren finns också på hemsidan.

Stort tack till alla som donerat föremål till museiföreningen under året! – Rikligt med donationer har erhållits.



MALAX MUSEIFÖRENING rf
Ta kontakt!

Närmare uppgifter om medlemskap, talkoarbeten, donationer m.m. ger **styrelsen 2014:**

Gustav Smulter (**ordf.**) 0500-362378, Vidar Björknäs 3651297, Nina Falk (**vice ordf.**) 050 3003234, Britt-Helen Flemming (**kassör**) 365 4572, Siri Hagback 365 4344, Gunnel Smulter (**sekr.**) 050 5276595, Göran Strömfors (**båtmus. sekr.**) 050 5769475, Nils Sund 050 3615007, Inga Österblad 050 5695639, Gunvor Brokvist (adjungerad) 050-4967153, Kerstin Hägen (adjungerad) 050 5608573. – Leif Finnäs 050 5252513 (Vällingklockan)

Vid museernas öppethållning:
Brinkens museum (06) 365 1913
Kvarkens båtmuseum (06) 365 1933

<http://museum.malax.fi/index.html>

Bli medlem i museiföreningen! Kontakta någon i styrelsen om du vill bli medlem (8 euro/år). Värva dig själv samt två andra personer som nya medlemmar – då får du gratis böcker och vykort till ett värde av 12 euro! Förutom **Vällingklockan** även tidningen **Hembygden**. **Välkommen!**

Vällingklockan. December 2014.
Redaktion: Leif Finnäs, Gunnel Smulter och Göran Strömfors (även layout och nutida bilder om ej annat nämns). Bilder: Malax museiförenings bildarkiv.

Stöd verksamheten: donera eller testamentera till Malax museiförening!